

Complexnummer: 516101

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

St. Agatha

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

516102, 516103, 516104

Woonplaats

Lisse

Gemeente

Lisse

Provincie

Zuid-Holland

Hoofdadres van hoofdobject

Heereweg 273, 2161 BH Lisse

Complexomschrijving

Inleiding

Ter vervanging van een in 1842 gestichte, in de bebouwde kom van Lisse gesitueerd kerkelijk complex, bestaand uit een r.k. KERK met bijbehorende PASTORIE en een KLOOSTER. De aan de heilige Agatha gewijde kerk is gebouwd in de jaren 1902-1903 naar een ontwerp van de architect J.H.H. van Groenendael, een leerling van Pierre J.H. Cuypers. Naast de in Neo-Gotische stijl opgetrokken, zestig meter lange "Kathedraal van de Bollenstreek" staat de al in 1902 voltooide, in een vergelijkbare bouwstijl opgetrokken pastorie. Het tegenover dit ensemble gesitueerde kloostergebouw het "Gesticht Sint Agatha" heeft eveneens de stylistische kenmerken van de Neo-Gothiek. Dit gebouw was reeds in gebruik toen met de bouw van de kerk en de pastorie werd begonnen.

Van de oorspronkelijk ook bij het complex behorende, achter het voormalige klooster gesitueerde school St. Joseph zijn nog slechts enkele bouwfragmenten in de gevel van de huidige school bewaard gebleven. De drie gebouwen vormen een functionele en visuele eenheid, hoewel het kloostergebouw de oorspronkelijke functie inmiddels heeft verloren.

Omschrijving

Het vanuit een kruisvormige plattegrond opgetrokken kerkgebouw staat met de hoofdentree georiënteerd op de Heereweg, evenals de aan de met de noordgevel met de kerk verbonden, vanuit een rechthoekige plattegrond opgetrokken pastorie. Deze complexonderdelen staan tegenover het aan de andere kant van de Heereweg staande

en er ook met de voorgevel op georiënteerde voormalige kloostergebouw. Alle drie complexonderdelen zijn opgetrokken in schone baksteen met details van verschillende soorten natuursteen en alle daken zijn gedekt met leien. Bij het kerkelijke complex hoort ook nog een begraafplaats en een dienstwoning. Deze complexonderdelen vallen echter niet onder de bescherming van rijkswege.

Waardering

- Het complex is cultuurhistorisch van algemeen belang als een bijzondere, representatieve uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling.
- Het complex is architectuurhistorisch van algemeen belang als een laat, maar goed voorbeeld van neo-gotische kerkelijke bouwkunst, vanwege de bijzondere ornamentiek, vanwege het materiaalgebruik en vanwege de architectonische samenhang tussen de onderdelen van het complex. De architectuurhistorische waarde wordt benadrukt door de nog aanwezige interieurdelen, die een eenheid vormen met het exterieur.
- Het complex heeft stedenbouwkundige en ensemblewaarde vanwege de grote betekenis voor het aanzien van het dorp, vanwege de situering en vanwege de bijzondere functionele en visuele samenhang tussen de complexonderdelen.
- Het complex is tevens van belang vanwege de herkenbaarheid en de ruime mate van gaafheid van het exterieur en delen van het interieur van de samenstellende complexonderdelen.

Monumentnummer*: 516102

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 27 november 2000
Kadaster deel/nr: 82996/2

Monumentnaam**

Sint-Agathakerk

Complexnummer

516101

Complexnaam

St. Agatha

Woonplaats*

Lisse

Gemeente*

Lisse

Provincie*

Zuid-Holland

Straat*

Heereweg

Nr*

273

Toev.*

Postcode*

2161 BH

Woonplaats*

Lisse

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Lisse

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

9408

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

In de bebouwde kom van Lisse gesitueerde, uit een r.k. KERK met bijbehorende pastorie en kloostergebouw bestaand kerkelijk complex. De Sint Agathakerk is gebouwd in de jaren 1902-1903 naar een ontwerp van de architect J.H.H. van Groenendael, een leerling van Pierre J.H. Cuypers. De in Neo-Gothische stijl opgetrokken, 60 meter lange "Kathedraal van de Bollenstreek" is van het type kruisbasiliek. De torenspits is ingekort in 1929 en vervangen door een Neo-Barokke bovenbouw, naar ontwerp van Jos Cuypers. Deze architect ontwierp ook de in hetzelfde jaar vervangen, in de zelfde barokke trant gebouwde vieringstoren. Het interieur is belangwekkend vanwege de rijkdom aan kunstwerken en de gaafheid ervan. De grotendeels uit 1908 daterende gebrandschilderde glas-in-lood ramen, waaronder die in het koor (absis), zijn afkomstig uit het atelier van F. Nicolas en Zonen te Roermond. De glazen in de vensters van het transept zijn in 1951 vervaardigd door de firma Dullaert in Leiden. Andere, later ingezette glazen dateren uit 1953 en 1960. De beeldhouwde altaren zijn vervaardigd door de Haarlemmer beeldhouwer J.P. Maes. De schilderijen zijn van de hand van de broers Jan en Kees Dunselman. Jan was verantwoordelijk voor de op doek geschilderde kruiswegstaties, Kees maakte de diverse, al secco vervaardigde muurschilderingen. De twaalf koperen verlichtingsarmaturen komen uit het Utrechtse atelier Brom, de mozaïeken vóór de altaren zijn van de Amsterdammer A.J. Hoogreef. Het houten doopfont is niet speciaal vervaardigd voor dit kerkgebouw. Het is waarschijnlijk afkomstig uit het atelier Veneman (Den Bosch) en dateert van omstreeks 1850.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het uit 1913 daterende Ademaorgel is een twee-klaviersinstrument met Neo-Gothische kassen, die zijn gemaakt door het atelier Gebr. Fransen in Roermond, naar een ontwerp van de Uterchtse beeldhouwer F.W. Mengelberg. Het altaarpodium vóór het oorspronkelijke altaar dateert uit 1968.

Omschrijving

Kerkgebouw met een plattegrond dat in hoofdlijnen kruisvormig is en is voorzien van een zadel-/schilddak (schip), een zadeldak (transept), tentdaken (kapellen) en lessenaardaken (zijbeuken), die zijn gedekt met leien (Maasdekking). De gevels van het gebouw zijn opgetrokken in schone baksteen en worden verlevendigd door accenten en details van gele baksteen, verblendsteen en natuursteen. Alle vensters zijn voorzien van ramen met glas-in-lood. De klokketoren is opgetrokken in dezelfde materialen.

Deze linksvoor het schip staande, vanuit een zeshoekige plattegrond opgetrokken toren heeft vier, naar boven toe smaller wordende, geledingen van baksteen en een met metaal beklede torenspits: in naar de straat gekeerde gevel van de eerste geleding een beslagen, dubbele deur onder een groot, spitsboogvormig bovenlicht, waarin drie met glas-in-lood ingevulde spitsboogramen en een eveneens met glas-in-loodramen ingevuld roosvenster. In de verblendstenen archivoltten aan weerszijden pilasters met uit zandsteen gehouwen kapitelen. In de zijgevels van deze torengleding een diepliggend, afzettend spitsboogvenster met glas-in-lood en afzaat aan de onderdorpel. De tweede geleding met aan de onderzijden een met leien beklede afzaat heeft per gevelveld een groot spitsboogvenster met twee gekoppelde spitsboogramen met glas-in-lood onder een blind cirkelvormig veld. In de derde geleding twee, boven met leien beklede afzaten staande spaarvelden met smalle gevelopeningen en in het bovenste deel diepliggende vensters met de vorm van gedrukte spitsbogen. Vierde torengleding met in de voorgevel een boven een met leien gedekte afzaat staand, spitsboogvormig spaarveld met twee, eveneens spitsboogvormige galmgaten. In de zijgevels een rondboogvormig spaarveld, waarin twee minder hoge spitsboogvormige galmgaten onder een ronde wijzerplaat. Boven de vierde geleding een balustrade en een sterk gelede, met metaal beklede spits.

Het schip van de kerk heeft in de naar de straat gekeerde symmetrische kopgevel een risalerend ingangsportaal met puntgevel. In het portaal een beslagen, dubbele deur onder een groot, spitsboogvormig, deels zandstenen bovenlicht, waarin met glas-in-lood ingevulde spitsboogramen en een eveneens met glas-in-loodramen ingevuld roosvenster. In de verblendstenen archivoltten aan weerszijden pilasters met uit zandsteen gehouwen kapitelen. Puntgevel met schouderstukken, hardstenen deklijsten met hogels, een kruisbloem in de top en onbewerkte zandstenen platen (wimberg) boven een dunne cordonlijst. Aan weerszijden van de met leien gedekte (maasdekking) dakschilden van het portaal een fries van spitsboog spaarveldjes met hardstenen lijsten. Boven het portaal een groot, afzettend spitsboogvenster met dunne stijlen en traceringen van geprofileerde verblendsteen. Gevelhoeken met door hardstenen pinakels bekroonde lisenen. Terugliggende geveltop met klimmende spitsboogvormige spaarvelden boven een gemetselde balustrade met spitsbogen tussen hardstenen lijsten.

Links van de toren een als doopkapel gebouwde veelzijdige uitbouw onder met leien gedekt, octogonaal spitsdak. Tegen de linker langs zijde van de kerk staat een zijbeuk, die door middel van vier gemetselde luchtbogen met het schip verbonden is; de gemetselde luchtbogen met hardstenen deklijsten op de rechte ruggen zijn verbonden met door hardstenen pinakels bekroonde steunberen. Tussen de steunberen twee afzettende spitsboogvensters met onderdorpels van geglazuurde tegels en lisenen aan de tussenliggende muurdammen. In de lessenaardaken van de

zijbeuken, tussen de luchtbogen, een houten dakkapelletje met zinken pironnen en geschilderd zandlopermotief in het luik. Tussen de steunberen in de lichtbeuken, per travee drie terugliggende, gekoppelde spitsboogvensters (triplets) onder een overspanningsboog. Gevelbeëindiging in de vorm van een door een rollaag afgedekte lijst van decoratief uitgemetselde baksteen.

Aansluitend op de zijbeuk het noordelijk deel transept met twee hoog in de rechter zijgevel geplaatste spitsboogvensters. De symmetrische kopse kant heeft een ingangsportaal met puntgevel: aan een hardstenen stoepje, een beslagen portaaldeur onder hardstenen kalf en geflankeerd door een verblendstenen pilaster met een uit zandsteen gehouwen kapiteel, spitsboogvormig bovenlicht met drie ronde ramen van zandsteen met een invulling van glas-in-lood. Hardstenen schouders en dekljsten met hogels en gevelbekroning in de vorm van een kruisbloem. Vanaf de gevel schuin naar beneden lopend zadeldak, verbonden met een lessenaardak. In de muurvlakken aan weerszijden van het portaal twee smalle vensters met houten ramen. Boven het portaal drie hoog opgaande spitsboogvensters met zandstenen wisseldorpels, geprofileerde middenstijlen en afzaten van geglazuurde terracotta. Aan weerszijden van de spitsboog van het hogere middenvenster een band van siermetselwerk. Tussen dit deel van de gevel en de geveltop een verspringende cordonlijst van hardsteen. In de geveltop een reeks van vijf klimmende, blinde spitsboogvensters en een luik met zandlopermotief. Op de hoeken een dubbele, verlopende liseen, bekroond door een hardstenen pinakel met hogels en kruisbloem. In beide dakschilden twee dakkapelletjes als die op de kap van het schip.

Tussen transept en koor een kleine, aan de linker zijgevel van het transept bevestigde, vijfzijdige uitbouw onder met smeedijzeren versiering bekroond octogonaal tentdak. Twee vensters hoog in deze gevel van het transept. Tegen de noordelijke langsgevel van het koor een onder lessenaardak staand deel van de zijbeuk, een luchtboog en een veelzijdig volume (de oorspronkelijke Mariakapel) onder octogonaal tentdak, eveneens voorzien van smeedijzeren bekroning. Afzettende vensters in koor en aangebouwde volumes alle tussen lisenen of steunberen en voorzien van onderdorpels van geglazuurde terracotta. In het koor een vijfzijdige absis met hoge, samengestelde spitsboogvensters met natuurstenen wisseldorpel en onderdorpel van geglazuurde tegels. In beide met het transept verbonden koortraveeën een breder venster als die elders in het schip. Tussen de dwars op kerk staande sacristie en het koor een kapel (Jozefkapel), vergelijkbaar met die aan de andere kant van het koor. Dakkapelletjes in de kap van het koor als die elders in de kappen van schip en transept.

De sacristie telt twee bouwlagen met tuitgevel en zadel-/schilddak. In de oostelijke zijgevel per bouwlaag twee, tussen lisenen staande, gekoppelde spitsboogvensters. De onderste vensters met luiken dichtgezet. Symmetrische kopgevel met aan weerszijden van een middenliseen een venster als die in de zijgevel. Cordonlijst tussen beide bouwlagen. Geveltop met smalle vensters in klimmende spaarvelden, schouders en dekljsten van hardsteen. Kortere linker zijgevel, maar met dezelfde detaillering. Beide dakschilden met één dakkapelletje als die op de kappen van schip en transept.

De sacristie is met het zuidelijk transept verbonden door middel van octogonale hoektoren met smalle vensters en octogonale, met leien gedekte en door een smeedijzeren versiering bekroonde spits. De rest van de gevel is identiek aan de kopgevel van het noordelijke transept.

Viering van de kerk bekroond door een boven een met leien beklede onderbouw staande, met koper bekleed, octogonaal vieringstorentje met balustrade en uidak. Zuidelijke langsgevel van schip als de noordelijke langsgevel.

Een plat tussenlid verbindt deze gevel met de pastorie.

Gaaf, rijkelijk beschilderd KERKINTERIEUR EN INVENTARIS met veel kerkelijke kunst uit de bouwtijd en de hierop volgende decennia. Ingangsportaal met kruisgewelfjes, terrazzovloer, dubbele paneeldeur met kruisgehang onder hardstenen kalf en bovenlicht als die boven de ingangseuren. Maskerons in de kapitelen van de halfronde pilasters. Een enkele paneeldeur in het inpandige kwartronde muurdeel van de klokketoren.

Kerkruimte met rechts van het ingangsportaal een ruimte die sinds 1960 diende als doopkapel, maar die functie inmiddels heeft verloren. In deze ruimte en in de zijbeuken, kruisgewelven en muurpilasters met bladwerk en maskerons in de kapitelen. Schip met terrazzovloer, de oorspronkelijke kerkbanken, illustratieve en decoratieve muurschilderingen, accenten en details van rode verblendsteen en natuursteen, en door middel van gemetselde bundelpijlers verbonden kruisribgewelven. Tussen de pijlers spitsboogvormige scheibogen naar de zijbeuken, die eveneens zijn voorzien van kruisribgewelven en halve bundelpijlers. Westelijk deel van schip met orgelgalerij boven het ingangsportaal en op hardstenen basementen staande zuilen van gepolijst porfier met zandstenen bladkapitelen rustende scheibogen van een "galilea" met dubbele portaaldeur tussen deels betegelde muren met spitsboogvormige muraalbogen.

Orgelgalerij met een deels met tulpen beschilderd driepasfries in de borstwering.

Twee-klaviers Ademaorgel met door F.W. Mengelberg ontworpen orgelkasten met neo-gotische stijlmotieven, waaronder driepassen en visblaastraceringen en spitsen op de fronttoren. Zwicken van de scheibogen onder de galerijbalustrade onder meer beschilderd met zonnebloemen. In de noordwesthoek van de zijbeuk de Mariakapel, terzijde van een overhoekse, met een insteekmuur verbonden pijler van hardsteen met waterbekken en een, in een eveneens overhoekse travee van de toren geplaatste, dubbele paneeldeur met glas-in-lood binnen de zandstenen traceringen van het spitsboog bovenlicht. Betegelde Mariakapel (oorspronkelijk de doopkapel) met smeedijzeren hek en naar de oorspronkelijke functie van de kapel verwijzende tegeltableaus van een niet met name bekend atelier. Noordelijke zijbeuk met in elke travee een tussen halve bundelpijlers - met gebeeldhouwde kraagstenen aan de boogaanzetten - geklemde kruiswegstatie. Onder de tussen 1903 en 1908 geschilderde staties de oorspronkelijke, met florale motieven bedrukte wandbespanning. Extra zware bundelpijlers op de hoeken van de viering, waarin links een uit hout gesneden doopvont. In het linker transept, aan weerszijden van de zijentree twee getoogde biechtstoeldeuren met glas-in-lood en geheng onder met gesneden hogels en kruisbloemen versierde toppen en spitsbogen met schilderingen in de boogtrommels. Linksachter in het transept een kleine grafkapel met een Christusbeeld boven een gebeeldhouwd altaar uit het atelier Maes, tegeltableaus en een straalgewelf. In de oorspronkelijke Mariakapel tussen grafkapel en koor, enkele niet volledige schilderingen en lege muurvlakken, boven een kleurrijke tegellambrisering. Gebeeldhouwd altaar uit het atelier van Maes en vóór het altaar een kleurrijk mozaïek van Italiaans marmer. Koor met in 1968 vernieuwd en verhoogd altaarpodium. Tegen de absiswand het oorspronkelijke, uit zandsteen gehouwen neo-gotisch altaar uit het atelier van Maes, met tussen de marmeren kolommen van de altaartombe het Lam Gods en offerscenes.

Daarboven onder meer evangelistensymbolen, Calvarie en Laatste Avondmaal in een architectonische setting met baldakijnen, pinakels en fioletrentjes. Vóór het altaar een kleurrijk, door Hoogreef vervaardigd marmermozaïek met gevleugelde ringen, de tekens van de dierenriem, de maanstanden en symbolen voor de vier windstreken en vier werelddelen. Aan weerszijden hiervan een latijnse bijbeltekst. De glas-in-lood ramen in de absis verbeelden de

sacramenten en zijn afkomstig uit het atelier van F. Nicolas en Zonen. Rechts van het koor de met de Mariakapel vergelijkbare Sint Jozefkapel met aan de wanden diverse scènes uit het leven van Jozef, een uit zandsteen gebeeldhouwd altaar (atelier Maes) en glas-in-lood uit het atelier van Nicolas. Aan weerszijden van de transeptdeuren staande biechthokjes met snijwerk rondom de deuren, vergelijkbaar met de detaillering van de biechthokjes in het noordelijke transept.

Oostelijke wand met boven het Heilige Hartaltaar en de bijbehorende, ingebouwde reliekkast een beeld van het Heilige Hart en diverse geschilderde scènes.

Tegeltafels op het onderste deel van deze wand, aan weerszijden van het altaar. Zuidelijke zijbeuk vergelijkbaar met de noordelijke. Tussen de triplets in de lichtbeuken en de scheibogen tussen schip en zijbeuken schijntriforia met decoratieve en illustratieve schilderijen in de reeksen blinde spitsbogen. Op dezelfde hoogte in de transepten staan bifora onder de tweelichtsvensters. Aan de scheibogen en de knopen van de gewelven hangen de veertien oorspronkelijke, koperen verlichtingsarmaturen. Aan de rechter pijler van de viering een preekstoel met gebeeldhouwde neo-gotische kuip.

Links aan de voorzijde van het kerkgebouw staan nog de oorspronkelijke smeedijzeren toegangshekken tussen gemetselde hekpijlers met hardstenen ezelsruggen. Ook delen van het hek rechts daarvan en de gemetselde erfscheiding met ezelsrug en pijlertjes met hardstenen koppen zijn nog grotendeels aanwezig. Het gebogen smeedijzeren hek rondom de oude doopkapel verkeert in slechte staat.

Waardering

- De kerk is cultuurhistorisch van algemeen belang als een bijzondere, representatieve uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling en als dragend onderdeel van een kerkelijk complex.
- Het gebouw is architectuurhistorisch van algemeen belang als een laat, maar gaaf en stijlzuiver voorbeeld van neo-gotische kerkelijke bouwkunst, vanwege de bijzondere ornamentiek, vanwege het materiaalgebruik en vanwege de architectonische samenhang tussen het exterieur en het interieur. De architectuurhistorische waarde wordt benadrukt door de nog aanwezige negentiende eeuwse en vroeg-twintigste eeuwse kunstwerken, die een stilistische eenheid vormen met de architectuur.
- De kerk heeft stedenbouwkundige en ensemblewaarde vanwege de bijzondere betekenis voor het aanzien van het dorp, vanwege de situering en vanwege de bijzondere functionele en visuele samenhang tussen de kerk, de pastorie en het klooster.
- Het kerkgebouw is tevens van belang vanwege de herkenbaarheid en de grote mate van gaafheid van het exterieur en het interieur.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Monumentnummer*: 516103

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 27 november 2000
Kadaster deel/nr: 82996/3

Complexnummer

516101

Complexnaam

St. Agatha

Woonplaats*

Lisse

Gemeente*

Lisse

Provincie*

Zuid-Holland

Straat*

Heereweg

Nr*

275

Toev.*

Postcode*

2161 BH

Woonplaats*

Lisse

Situering

Locatie

Heereweg

277

2161 BH

Lisse

Kadastrale gemeente*

Lisse

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

9408

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

In de bebouwde kom van Lisse gesitueerde, uit een r.k. kerk met bijbehorende PASTORIE en klooster bestaand kerkelijk complex. De Sint Agathakerk is gebouwd in de jaren 1902-1903 naar een ontwerp van de architect J.H.H. van Groenendael, een leerling van Pierre J.H. Cuypers. Rechts van de in Neo-Gotische stijl opgetrokken "Kathedraal van de Bollenstreek" staat de pastorie, die een jaar eerder, maar door de zelfde architect is gebouwd in een aan de Hollandse Neo-Renaissance verwante bouwtrant met Laat-Gothische invloeden. De pastorie verrees eerder dan de kerk omdat bouwpastoor Klekamp de bouw ervan op de voet wilde volgen. De vertrekken op de begane grond zijn nog voor een belangrijk deel in oorspronkelijke staat bewaard gebleven. De privévertrekken op de verdieping zijn inwendig sterk gewijzigd en vallen derhalve buiten de bescherming van rijkswege.

Omschrijving

Een in grauwe baksteen met accenten van gele baksteen, rode verblendsteen en natuursteen opgetrokken pand van twee bouwlagen onder met leien (Maasdekking) gedekte zadeldaken en een eveneens met leien gedekt, deels afgeknot schilddak. Trasraam met hardstenen deklijst.

De asymmetrische voorgevel bestaat uit vijf vensterassen met links een drie assen brede risalerende trapgevel voor een zadeldak met gemetselde schoorsteen op de nok. Op de begane grond van de risaliet twee rechtgesloten

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vensters met T-ramen, zandstenen boven- en onderdorpels en kraalprofielen in dagkanten van rode verblendsteen. Het glas-in-lood van de bovenramen is waarschijnlijk van latere datum. Aan weerszijden van de vensters speklagen van gele baksteen, boven de vensters liggende ellipsbogen met archivolt en siermetselwerk in de boogtrommels; iets uitgemetseld gevelveld vanaf de boogaanzetten met op overhoekse uitmetselingen staande, zandstenen kraagstenen. De bogen worden over de gehele gevel in beide bouwlagen met elkaar verbonden door een dunne lijst van geglazuurde terracotta. De entree in portiek met hardstenen trapje bevindt zich in de rechter vensteras van de risaliet. De rondbogige portiekopeningen met kraalprofiel in de dagkant heeft een op een hardstenen blok staande hoekzuil van gepolijst graniet met zandstenen bladwerkkapiteel. Oorspronkelijke, onder vierruits, met glas-in-lood ingevuld rondboog-bovenlicht staande vleugel deur met siersmeedwerk voor de deurramen. In de rechter portiekopening, tussen de zuil en de gevel een smeedijzeren hekje. Boven de entreepartij een zandstenen profiellijst met bladmotieven en een gevelsteen met rolwerk en de vermelding 'Ao Di MCMII'. Drie vensters op de verdieping vergelijkbaar met die op de begane grond. Tussen de vensters een profiellijst op de plaats van een speklaag. In de rechter zijkant van de risaliet een smallere versie van de vensters aan de voorzijde. Over de gehele breedte van de gevels doorgetrokken, ook als cordonlijst fungerende zandstenen onderdorpel. Boven de verdiepingsvensters eveneens een cordonlijst. Geveltop met natuurstenen dekplaten op de geveltrappen, twee blinde, ronde vensters met natuurstenen diamantkoppen in het boogveld en een rechtgesloten middenvenster onder een rondboog met drie rondbogen in de boogtrommel. Een op de rug van deze boog rustende, overhoekse uitmetseling, die oorspronkelijk waarschijnlijk deel uitmaakte van een tenant.

De terugliggende rechter gevelpartij heeft details en vensters als in de risaliet; bovenramen echter met roedenverdeling in plaats van glas-in-lood. Decoratief uitgemetselde gevelbeëindiging met hardstenen gootlijst (met afvoergootjes) in het verlengde van de bovenste cordonlijst van de risaliet. In het dakschild hierboven een houten, met leien beklede dakkapel met steil zadeldak en kruisraam.

Rechter zijvel met terracotta dekljst op trasraam en vier vensters per bouwlaag als die in de voorgevel. In de boogtrommels decoratieve vullingen van gele baksteen boven rollagen van eveneens gele baksteen. Rechts van de linker-, en links van de rechter vensteras een liseen met een aanzet met rondboogvormige uitsparing ter hoogte van de bovenramen van de vensters op de begane grond. Gevelbeëindiging als die van het rechter deel van de voorgevel, maar verkropt over het uitgemetselde bovenste deel van de lisenen.

Achtergevel met terracotta rand op het trasraam. Links aan de gevel een serre aan een terras met hoge hoekkolommen op de gemetselde terrasmuren. Serre met decoraties van gele baksteen in de gemetselde zijkanten, waartussen een invulling van hout en glas met glas-in-lood in de acht rondboog-bovenlichten van de openslaande tuindeuren en de ramen aan weerszijden. Rechts van de serre een boven een hardstenen trapje staande, diepliggende porte brisée onder een met glas-in-lood ingevuld bovenlicht en een liggende ellipsboog met baksteendecoratie in de boogtrommel. Rechts in de gevel een breed venster met hardstenen onderdorpel en roedenverdeling in de bovenramen onder een liggende ellipsboog met een decoratieve invulling van de boogtrommel. Op de verdieping in het midden een openslaande balkondeur met een met glas-in-lood ingevuld bovenlicht boven een niet oorspronkelijk balkon. Boven de deuren een liggende ellipsboog met decoratieve baksteenversiering in de boogtrommel. Aan weerszijden twee vensters met een detaillering die vrijwel identiek is aan die van de balkondeuren. Gevellijst identiek aan de andere rechte gevelbeëindigingen. In het dakschild hierboven twee dakkapellen als die boven de voorgevel.

Linker zijgevel met in het midden een voor het trappenhuis staand, hoog opgaand risaliet met puntgevel aan dwarskap. Op de begane grond van het risaliet twee kleine rondboog-vensters met een invulling van glas-in-lood. Daarboven per bouwlaag een rondboog-vensters met glas-in-lood en een klein rechtgesloten venster. Bovenste deel van de gevel met kraagstukken en een geveltop met schouderstukken, deklijsten van natuursteen en pironbekroning. In de geveltop een tweedelig veld met in het onderste deel drie spitsboogvensters, waarvan twee blind en de middelste met glas-in-lood. Eén spitsboogvenster in het bovenste deel van de met een hardstenen piron bekroonde top. Rechts van de risaliet op de begane grond een klein, hoog geplaatst venster en een venster als die op de verdieping van de achtergevel. Links van de risaliet een laag tussenlid met gemetselde kantelen en plat dak, dat de pastorie met de kerk verbindt. Op de verdieping, rechts van de risaliet, een venster als de verdiepingsvensters in de achtergevel en links van de risaliet één identiek venster. In het dakschild links van de risaliet een dakkapel als die in de overige dakschilden.

INTERIEUR nog voor een deel in oorspronkelijke staat. Tochtportaal met openslaande portaaldeuren tussen boven- en zijlichten met art nouveau glas-in-lood. Gang met terrazzo vloer en plafond met profielranden. Rondbogen voor de trapopgang en tussen het ingangsportaal en de gang. Ontvangstzaal en suite met paneel-schuifdeuren en plafonds met geprofileerde stucranden, schouw van zwart marmer en een boezem met driepassen in rondbogen onder een uitzwenkende geprofileerde kroonlijst. Vertrekken op de begane grond met paneeldeuren binnen profiellijsten. Naar de privévertrekken voerende trap met gesneden trappaal en houten trapbalusters.

Rechts van de pastorie en hieraan bevestigd de oorspronkelijke smeedijzeren HEKKEN die toegang geven tot de pastorietuin. In de tuin onder meer een halfronde ring van rode beuken. Vóór de pastorie de eveneens oorspronkelijke, gemetselde ERFSCHEIDING met ezelsruk en korte hekpijlers met hardstenen koppen. Het bijbehorende hekwerk is niet meer aanwezig.

Waardering

- De pastorie is van cultuurhistorisch belang als een bijzondere, representatieve uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling en als onderdeel van een kerkelijk complex.
- Het pand met bijbehorend interieur is architectuurhistorisch van algemeen belang als een laat maar mooi voorbeeld van kerkelijke bouwkunst met de stilistische kenmerken van de Hollandse Neo-Renaissance en de Neo-Gotiek, vanwege de bijzondere ornamentiek en vanwege het materiaalgebruik.
- Het pand met pastorietuin, hekken en erfscheiding heeft stedenbouwkundige en ensemblewaarde vanwege de grote betekenis voor het aanzien van het dorp, vanwege de situering en vanwege de bijzondere functionele en visuele samenhang met de kerk en het voormalige klooster.
- Het is tevens van belang vanwege de herkenbaarheid en de ruime mate van gaafheid van het exterieur en delen van het interieur.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)

Monumentnummer*: 516104

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 27 november 2000
Kadaster deel/nr: 82996/4

Monumentnaam**

Sint-Agathaklooster

Complexnummer

516101

Complexnaam

St. Agatha

Woonplaats*

Lisse

Gemeente*

Lisse

Provincie*

Zuid-Holland

Straat*

Heereweg

Nr*

258

Toev.*

Postcode*

2161 BS

Woonplaats*

Lisse

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Lisse

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

4360

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Het voormalige KLOOSTER "Sint Agatha" is omstreeks 1900 gebouwd in opdracht van de R.K. parochie Sint Agatha. Het naar een ontwerp van architect J.H.H. Groenendael, in een Neo-Gotische stijl opgetrokken gebouw werd oorspronkelijk gebruikt door Clarissen en Fransiscanessen. Het gebouw is het restant van een complex, waarvan tevens een R.K. jongens- en een R.K. meisjesschool deel uitmaakten. Deze schoolgebouwen zijn afgebroken voor de aanleg van de Lindenlaan en de bouw van het appartementengebouw "Kloosterhof". Nadat het "Gesticht" de oorspronkelijke functie verloor werd het in gebruik genomen als opvangshuis voor moeilijk opvoedbare jongeren. In het begin van de jaren tachtig is het gebouw door brand beschadigd, waarbij onder meer de dakruiter zware schade opliep. Deze is vervangen in 1985 met behoud van de oorspronkelijke kenmerken. Sinds 1984 is het gebouw in gebruik als kantoor voor de Onderwijs Begeleidingsdienst terwijl de voormalige kapel een multifunctionele ruimte is geworden als vergaderzaal annex repetitie- en concertzaal.

Omschrijving

Vanuit een onregelmatige plattegrond, in schone baksteen opgetrokken voormalig kloostergebouw met verdieping onder met bouletpannen en leien (Maasdekking) gedekte kappen. Gevels met speklagen en versieringen van gele

baksteen, plinten met rand van terracotta, vensters met hardstenen onderdorpels en accenten en details van natuursteen en groen geglazuurde terracotta.

De acht-assige voorgevel met een hoger opgaand risaliet van drie assen onder een puntgevel heeft de hoofdentree aan een hardstenen stoepje in linker travee van de risaliet; in een portiek staande vleugel deur met decoratieve raamijzers onder een met glas-in-lood ingevuld, samengesteld bovenlicht. Portiekingang afgesloten door een onder segmentboog staand triplet met glas-in-lood. Rechts van de entree twee vensters met hardstenen onderdorpels, roedenverdeling in de bovenramen van de vrij diep liggende vensters onder rondbogen met driepassen en geglazuurde, geprofileerde drie- en vierpastraceringen in de boogtrommels.

Linker gevelpartij met op de begane grond drie vensters, waarvan de smallere in het midden blind is. De andere vensters zijn als die in het risaliet, evenals de twee vensters in de rechter gevelpartij. Op de verdieping acht identieke vensters met roedenverdeling in bovenlichten onder rondbogen en boogtrommels met een invulling van gele baksteen en geglazuurde traceringen. Tussen beide bouwlagen een over de overige gevels doorgetrokken cordonlijst met decoratieve metselverbanden van gele baksteen tussen hardstenen randen. Tussen de top van het risaliet en de verdieping een band met siermetselwerk van gele baksteen en een cordonlijst met in het midden een tegeltableau met "Gesticht St. Agatha". Door dunne hardstenen regels gelede en door een kruisbloem bekroonde geveltop met hardstenen deklijsten, spitsboogtriplet met deels blind middenvenster en roedenverdeling in de bovenramen. Door leien gedekt zadeldak met aan de achterzijde een vijfzijdig dakschild. Op de kap een octogonale dakruiter met boven de met leien beklede onderbouw, acht kolommen tussen als galmgaten fungerende spitsboogopeningen. Deze dragen een ingesnoerde, uitkragende en met leien gedekte spits met gietijzeren bekroning. Aan weerszijden van de risaliet een uitgemetselde gevelbeëindiging met bloktandfriezen.

Linker zijgevel met in het terugliggende rechter deel van de gevel een rechthoekig, afwijkend veld dat de cordonlijst onderbreekt en waar zich oorspronkelijk waarschijnlijk een beeld bevond. Geheel links in deze gevelpartij op de begane grond een kleine, niet oorspronkelijke deur met daarboven een dichtgezet tweelicht. Daar recht boven op de verdieping twee kleine vensters en een tweelicht met een invulling van glas-in-lood. Links hiervan een risaliet met wolfdak. In een verder vrijwel blinde kopgevel met alleen in het vernieuwde metselwerk van de geveltop een venster boven een dunne cordonlijst, siermetselwerk van gele baksteen en een onder segmentboogvormige ontlastingsboog, in een koekoek staand venster. In de smalle oostelijke zijgevel van de risaliet een paneel deur onder een bovenlicht met roedenverdeling en een rondboog met geglazuurde traceringen in de boogtrommel. Verdiepingsvenster als de verdiepingsvensters in de voorgevel.

Achtergevel met een vijfzijdige uitbouw onder een eveneens vijfdelig dakdeel. In het drie traveeën brede rechter deel van deze gevel twee, in koekoek en onder ontlastingsbogen staande keldervensters, een boven een gemetseld stoepje staande dubbele glas deur onder een bovenlicht met roedenverdeling en een segmentboog, alsmede een venster met roedenverdeling onder een rondboog met gele baksteen en geglazuurde traceringen in de boogtrommel. Twee vensters links hiervan met dezelfde bovenramen en boogtrommelvullingen onder de geglazuurde rondbogen. Vijfzijdige uitbouw met lisenen tussen de traveeën. Vensters op de begane grond van de uitbouw als de vensters in het rechter deel van de gevel, maar met glas-in-lood in plaats van roeden in de bovenramen.

Spitsboogvormige verdiepingsvensters (kapel) met zandstenen traceringen en glas-in-lood. Links van de uitbouw op

de begane grond twee vensters als die op de begane grond van de uitbouw. Op de verdieping twee vensters als de verdiepingsvensters in de voorgevel. In 1979 is een aan de rechterzijde met het klooster verbonden schoolgebouw afgebroken. De rechter zijgevel (noordgevel) is vervolgens nieuw opgetrokken en voorzien van bij het gebouw passende gevelopeningen. Op de begane grond bevindt zich een boven een hardstenen stoepje staande deur met glas-in-lood deurramen en eveneens met glas-in-lood ingevulde zijlichten en samengesteld rondboog bovenlicht. Op de verdieping een rondboogvenster met monelen, eveneens voorzien van glas-in-lood ramen.

INTERIEUR nog voor een deel in oorspronkelijke staat. In het tochtportaal achter de voordeur een vloer met kleurrijke tegels. Tussen het portaal en de gang een portaaldeur met glas-in-lood en eveneens met glas-in-lood ingevulde boven- en zijlichten. In de gang een vergelijkbare, decoratieve betegeling en paneeldeuren met geprofileerde kozijnen. Ook in de loodrecht op deze gang staande achterste gang een fraai betegelde vloer en vergelijkbare deuren, waaronder een dubbele deur. Naar de verdieping een bordestrap met gedraaide trapbalusters en geprofileerde handlijsten. Vertrekken op de verdieping met binnen geprofileerde lijsten staande enkele en dubbele deuren, alsmede een aantal vernieuwde deuren voor de voormalige slaapcellen van de nonnen. Dubbele, onder rechtgesloten bovenlicht en segmentboog staande paneeldeur binnen profiellijst naar de voormalige kapel. In de kapel nog een houten galerijbalustrade met geprofileerde handlijst en driepassen tussen de stijlen. In het glas-in-lood van de absis gebrandschilderde koppen van Christus en de heiligen Fransiscus, Agatha, Clara en ?. Kelder voorzien van troggwelfjes en doorgangen tussen de kelderruimtes met segmentbogen en een opgeklampte deur. In koekoek staand keldervenster met diefijzers.

Waardering

- Het voormalige kloostergebouw is cultuurhistorisch van algemeen belang als een bijzondere, representatieve uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling en als onderdeel van een kerkelijk complex.
- Het klooster met bijbehorend interieur is architectuurhistorisch van algemeen belang als een laat, maar goed voorbeeld van neo-gotische kerkelijke bouwkunst, vanwege de bijzondere ornamentiek en vanwege het materiaalgebruik.
- Het gebouw heeft stedenbouwkundige en ensemblewaarde vanwege de grote betekenis voor het aanzien van het dorp, vanwege de situering en vanwege de bijzondere functionele en visuele samenhang met de kerk en de pastorie.
- Het klooster is tevens van belang vanwege de herkenbaarheid en de grote mate van gaafheid van het exterieur en delen van het interieur.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Klooster, kloosteronderd

Functie

Klooster